



# Vakıflar Dergisi

Yıl: Aralık 2019 • Sayı: 52

# İÇİNDEKİLER / CONTENT



<b>Bursa Emir Sultan Külliyesi Vakıfları (Kuruluşundan XVII. Yüzyıl Sonuna Kadar).....</b> The Waqfs of Bursa Emir Sultan Kulliyeh (from Establishment until the end of XVIIth Century) <b>Nilüfer Ateş</b>	
<b>Osmanlı Dönemi'nde Tokat Ali Paşa Camii Vakıfları.....</b> Waqfs of Ali Pasha's Mosque in Tokat During the Ottoman Period <b>Ali Açikel</b>	
<b>Midilli'de Kreokopou Manastırı Arazi Gelirini Paylaşma Mücadelesi ve Aziz Mahmud Hüdâyi Vakfı.....</b> The Struggle for Income Sharing of Kreokopou Monastery in Lesvos and Aziz Mahmud Hüdâyi Waqf <b>İbrahim OĞUZ</b>	
<b>Hasankeyf İmam Abdullah Camii ve Zaviyesi Vakfı (16-18. Yüzyıllar) .....</b> Imam Abdullah Mosque and Zawiya Waqf in Hasankeyf <b>Mehtap Nasıroğlu</b>	
<b>18. Yüzyılda Hayırsever Bir Padişah Kadını: Vuslat Kadın'ın Medine ve İstanbul Vakıfları .....</b> A Philanthropist Consort of Ottoman Sultan in the 18th Century: The Case of Vuslat Kadın's Medina and İstanbul Waqfs <b>Abdullah Çakmak</b>	
<b>Osmanlı Döneminde Safranbolu Para Vakıfları.....</b> Safranbolu Cash Waqfs in the Ottoman Period <b>Abdulkadir Atar</b>	
<b>Çemişgezek Hamidiye Medresesi .....</b> Hamidiye Madrasah in Cemisgezek <b>Celalettin Uzun</b>	
<b>Basra'daki Sahabe Türbe ve Mescitleri ile Vakıflarının Osmanlı Dönemindeki Durumu .....</b> The Status of the Tombs and Masjids in Basra that belong to the Prophet's Companions and Their Waqfs in the Ottoman Period <b>Reyhan Şahin Allahverdi</b>	
<b>Osmanlı Macaristanı'nda Tekkeler, Türbeler, Şehitlikler ve Mezar Taşları.....</b> Dervish Lodges, Tombs, Martyrs Burial Sites and Tomb Stones in Ottoman Hungary <b>Mehmet Emin Yılmaz</b>	
<b>Topografik Etmenlerin İzinde: Edirne Selimiye Külliyesi.....</b> Following the Topographical Factors: The Selimiye Complex in Edirne <b>Murat Sav</b>	
<b>Kitabiyât.....</b> Book Review	
<b>Mihrişah Valide Sultan Vakfı .....</b> <b>Yılmaz Kurt</b>	
<b>Vakıflar Dergisinden Seçmeler – IV .....</b> <b>Yusuf Turan Günaydın</b>	



### Kitabiyât

Bu bölümde Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 2019 yılı içerisinde basımı yapılan iki kitabın tanıtımı yapılmıştır. Eyüp Sabri Kala ve İdris Akarçeşme'nin yazarı olduğu *Mihrişah Valide Sultan Vakfı* adlı kitap Yılmaz Kurt'un kaleminden okuyucuya tanıtılmaktadır. Orhan Cezmi Tuncer'e ait *Makaleler: Vakıflar Dergisinden Seçmeler – IV* isimli kitap ise Yusuf Turan Günaydın tarafından tanıtılmaktadır.

### Book Review

In this section, two books published by the General Directorate of Foundations in 2019 were introduced. The book *Mihrişah Valide Sultan Vakfı*, written by Eyüp Sabri Kala and İdris Akarçeşme, was introduced to the reader from Yılmaz Kurt's pen. The book *Makaleler: Vakıflar Dergisinden Seçmeler – IV* by Orhan Cezmi Tuncer is introduced by Yusuf Turan Günaydın.

## Mihrişah Valide Sultan Vakfı

**Eyüp Sabri Kala- İdris Akarçeşme, *Mihrişah Valide Sultan Vakfı*, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları - 134, Ankara 2019, 352 s. ISBN: 978-975-17-4246-9.**

Yılmaz Kurt\*

Dr. Eyüp Sabri Kala ve İdris Akarçeşme tarafından yayına hazırlanan *Mihrişah Valide Sultan Vakfı* isimli kitap 2019 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından Ankara’da basıldı. Kitap, bir Valide Sultana yakışacak şekilde kuşe kâğıda renkli olarak prestij kitabı olarak hazırlanmış. Bu tür tezhip, kitâbe ve fotoğraf içeren kitapların kuşe kâğıda ve renkli olarak basılması kitabın etiket fiyatını ister istemez yükseltiyor. Vakıf kaynaklarının dikkatli kullanılması önemli. Ancak bu tür kitaplar için fedakârlık yapmak gerektiği de açık. Vakıflar Genel Müdürlüğü kâr amacı gütmeyen için kitabın okuyuculara uygun bir fiyatla ulaştırılması mümkün olmuş.

Kitabın birinci bölümünde Mihrişah Valide Sultan’ın 1745’lerde başladığı tahmin edilen sisli geçmişinden kısaca söz ediliyor. 1728 yılından III. Selim’in doğuşuna kadar (1761) geçen 33 yıllık süre içerisinde Topkapı Sarayı’nda hiçbir şehzâdenin doğmamış olması Selim’in ve annesi Mihrişah Sultan’ın olduğu kadar bütün Osmanlı saltanatının geleceği açısından da büyük bir önem taşımaktaydı. Mihrişah Valide Sultan çeşitli vakıflar kurarak kendisini hayır işlerine adanmıştı. Diğer yandan oğlu III. Selim’in en büyük projesi olan Nizâm-ı Cedîd hareketine her şeyi ile destek olmaya çalışmaktaydı. O dönemde devletin birinci önceliği Nizam-ı Cedîd hareketini yaygınlaştırabilmektir. Bu yüzden padişah annesinin bizzat oğluna destek sağlaması çok önemli idi.

Kitabın ikinci bölümünde Mihrişah Valide Sultan’ın kurmuş olduğu hayır kurumları anlatılmıştır. Eyüp semtinde Mihrişah Valide Sultan Külliyesi’nde aşevi (imaret), sıbyan mektebi, çeşme ve türbe bulunmaktaydı. İmarette günlük 600 kap yemek çıkarılmakta, diğer malzemeler yanında günde 50 okka bal, 26 okka sadeyağ kullanılmaktaydı. Bir okka (vukıyye) 1283 gr olduğuna göre günde 60 kg’dan fazla bal imarette ihtiyaç sahiplerine ücretsiz olarak veriliyordu.

Mihrişah Valide Sultan’ın saray mimarlarından Kırkor Amira Balyan Efendi’ye yaptırttığı “Valide Sultan Bendi” yıllarca İstanbul’un su ihtiyacını gidermiş ve mimarî değeri ile de haklı bir ün kazanmıştır.

Mihrişah Valide Sultan’ın bu hayır eserlerini devam ettirebilmek için çiftlikler, ticarethaneler, dükânlar, dalyanlar, fırınlar, değirmenler, hamamlar vakf etmiş olduğunu görmekteyiz. Bunların toplam sayısı kitabın yazarları Kala ve Akarçeşme tarafından 193 olarak tespit edilmiş ve her biri hakkında açıklayıcı bilgiler verilmiştir.

Kitabın dördüncü bölümünde vakfın nasıl yönetildiği, çalışanları ve sosyal siyaset açısından değerlendirilmesi yapılmış ve son bölümde de bütün vakfiyeleri ve ek vakfiyeleri tek tek ele alınmıştır. Vakfiye transkripsiyonunda, tashih ve redaksiyonunda Vakıflar Genel Müdürlüğü elemanlarından Selahattin Uygur emek harcamıştır. Kitabın grafik tasarımı Mustafa Fatih Kılıç tarafından gerçekleştirilirken hepsi birbirinden güzel güncel fotoğraflar ise Yasin Fedakar, Fatih Yerlikaya ve Burhan Altun’un sanat eseridir.

\* DOI: 10.16971/vakiflar.668576

\*\* Prof.Dr., Emekli Öğr. Üyesi; yilmazkurt2002@yahoo.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9595-7398>

Vakfın kurucusu Mihrişah Valide Sultan, Topkapı Sarayı'nda "Gürcü Güzeli" adıyla meşhur olmuştu. Sultan III. Mustafa'dan Selim adı verilen bir oğlu dünyaya geldiğinde kendisinin de dünyası değişti. Gürcistan'da adı bilinmeyen bir papazın kızı, 1789 yılında İstanbul'da İmparatorluk sarayının Valide Sultanı olmuştu. Ama Mihrişah Valide Sultan, bu unvanı her zaman hayır işlerinde hizmet için kullandı ve hiç şıarmadı. Yaptırdığı hayır eserleri koca bir cilt kitap oldu. Söz konusu hayır eserleri, MEB *İslâm Ansiklopedisi*'nde ve Diyanet *İslâm Ansiklopedisi*'nde ayrı ayrı maddelere konu olurken, hayatı hakkında kısacık bir biyografi yazdırmak her nedense her iki ansiklopedi yöneticilerince de unutuldu! Neyse ki Vakıflar Genel Müdürlüğü bu hayırsever Osmanlı kadınının hizmetlerini anlatan bir kitabı kaliteli bir baskı ile okuyuculara ulaştırdı. Onun değerli eserlerini sonsuza kadar yaşatacak bir tapu gibi raflardaki saygın yerini aldı.

*Mihrişah Valide Sultan Vakfı* adlı eser gerek hazırlanışı ve gerekse baskısı ile göz doldurmuş ve taktir almıştır. Yazarları Dr. Eyüp Sabri Kala ve İdris Akarçeşme'yi tebrik ediyoruz. Eseri güzel bir basım ile okuyucuya ulaştıran Vakıflar Genel Müdürü Dr. Adnan Ertem başta olmak üzere Genel Müdür Yardımcısı Rifat Türker, Arşiv Dairesi Başkanı Mevlüt Çam, Editör Mehmet Kurtoğlu'na ve isimlerini yukarıda saydığımız emeği geçen arkadaşlarımıza teşekkürlerimizi iletmek istiyoruz. Bilim dünyasına hayırlı olsun.

Mihrişah Valide Sultan'ın ve bütün vakıf kurucusu hayırseverlerin ruhu şad olsun.

